

הנחיות פרקליט המדינה	הנחיית פרקליט המדינה מספר 5.18 - מעצר עד תום ההליכים בעבירות מין ואלימות בתוך המשפחה
	ו' שבט ה'תשע"ח, 22 ינואר 2018

5.18 – מעצר עד תום ההליכים בעבירות מין ואלימות בתוך המשפחה

עניינה של הנחיה זו בהתוויית מדיניות התביעה בעניין מעצר עד תום ההליכים של נאשמים בעבירות מין ואלימות בתוך המשפחה.

א. המסגרת החוקית:

1. סעיף 21(א)(1) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: **חוק המעצרים**), קובע עילות מעצר שעניינן מסוכנות, חשש הימלטות וחשש מפני שיבוש הליכים.

2. סעיף 21(א)(1)(ג) לחוק המעצרים קובע סוגי עבירות המקימות חזקת מסוכנות, ובכלל זאת:

(5) עבירת אלימות בבן משפחה כמשמעותו בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א – 1991.

ב. חלק כללי:

3. בעניינם של נאשמים בעבירות מין בתוך המשפחה, קבע בית המשפט העליון:

"בית משפט זה עמד לא אחת על המסוכנות המיוחדת הנשקפת ממי שמיחסות לו עבירות מין כלפי קטינים בתוך המשפחה, עבירות המבוצעות לרוב תוך ניצול סמכות ושליטה נפשית ופיזית"¹.

ובאופן דומה, ביחס לעבירות של **אלימות** במשפחה נקבע:

"... לא אחת חזר בית משפט זה על הכלל לפיו במקרי אלימות במשפחה אין בהכרח די בריחוק גיאוגרפי של הנאשם מהמתלוננים כדי לאיין את מסוכנותו, וכי כיוון שעבירות כאלה מאופיינות בהתפרצויות בלתי נשלטות של הנאשם לא יהיה בכוחה של חלופת מעצר כדי להקטין באופן מספק את הסיכון הנשקף ממנו לבני משפחתו ולציבור בכלל..."².

¹ בש"פ 6013/14 מדינת ישראל נ' פלוני, פס" 6 (פורסם בנבו, 11.9.2014).

² בש"פ 8296/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פס" 7 (פורסם בנבו, 10.12.2013).

4. בנוסף, קבע בית המשפט העליון כי בנסיבות מסוימות, עבירות אלימות ומין בתוך המשפחה עשויות להקים עילת מעצר **מובנית** מסוג חשש שיבוש הליכים³.

ג. התוויית מדיניות התביעה:

5. עבירות אלימות או מין בתוך המשפחה, מתאפיינות בקשר הקרוב שבין הנאשם לנפגע העבירה, וכתוצאה מכך, כמעט באופן אינהרנטי, בעוצמת פגיעה גבוהה במיוחד בנפגע העבירה ובכלל זאת השלכות נפשיות קשות, בסיכון גבוה במיוחד להמשך הפגיעה ולחשש מפני שיבוש מהלכי משפט. המחוקק הכיר בכך וקבע את חזקת המסוכנות בנוגע לעבירות אלה.

6. עמדתה של התביעה בשאלת מעצרו או שחרורו של נאשם בעבירות אלה תגובש תוך בחינה זהירה במיוחד של מכלול נסיבות העניין, ובכלל זאת:

(1) מהות המעשים המיוחסים לנאשם, חומרתם, משכם, תדירותם ומועד ביצועם ביחס למועד החשיפה והגשת כתב האישום;

(2) מאפייני הנאשם – מידת הסיכון שעולה ממנו ומידת האמון שניתן לתת בו כי ככל שישוחרר לחלופת מעצר יקיים את תנאי שחרורו;

(3) מאפייני נפגע העבירה – כגון: מידת וסוג הפגיעה בו, גילו בעת החשיפה, גילו בעת ביצוע המעשים בו, מעגלי התמיכה בו, יחסו ורגשותיו לנאשם ויחסו למעשים שנעשו בו, יכולותיו הנפשיות והשכליות, השלכת השחרור בערובה על בטחונו הפיסי והנפשי, וכדומה;

(4) פוטנציאל ההשפעה של הנאשם על נפגע העבירה או על סביבתו הקרובה של הנפגע, והחשש מפני שיבוש מהלכי משפט והשפעה על עדים כתוצאה משחרורו של הנאשם;

7. ככלל, בשל אפיון של עבירות האלימות והמין בתוך המשפחה, הסכמת תובע לשחרורו של נאשם בערובה תעשה רק לאחר קבלת תסקיר של שירות המבחן, אשר יכלול, ככל הניתן, התייחסות גם לנפגע העבירה, ובכפוף להמלצה חיובית ומנומקת שלו לשחרור בערובה.

³ בש"פ 665/97 מדינת ישראל נ' פלוני (פורסם בנבו, 3.2.1997). עם זאת ראה גם קביעות מאוחרות יותר המסייגות קביעה זו בדרישה כי בנוסף לחשש המובנה ימצאו אינדיקציות קונקרטיות לשיבוש – בש"פ 1706/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסי' 10 (פורסם בנבו, 15.3.2015).

8. **חזקת המסוכנות** המקימה עילת מעצר נגד נאשם בעבירות מין או אלימות בתוך המשפחה **תתחזק** בהתקיים הנתונים הבאים:

- (1) כתב האישום מייחס לנאשם עבירות מין או אלימות חמורות;
- (2) כתב האישום מייחס לנאשם עבירות מין או אלימות חוזרות ונשנות;
- (3) כתב האישום מייחס לנאשם פגיעה במספר בני משפחה;
- (4) התקבלה חוות דעת מגורם טיפולי ובה אינדיקציה לקיומה של סטייה מינית או אחרת, המלמדת על מסוכנות גבוהה וסיכון להישנות עבירות דומות בעתיד, או קיומה של אינדיקציה למצב נפשי המצביע על יחס אובססיבי, טינה חזקה או רצון לנקום מצד הנאשם;
- (5) הנאשם הורשע בעבר בעבירות מין או אלימות;
- (6) הנאשם השתתף בעבר במסגרות טיפול בשל עבירות דומות לאלו המיוחסות, אך, שב וביצע את העבירות הנדונות;
- (7) הנאשם ביצע את העבירות המיוחסות תחת השפעת סם או משקאות משכרים או קיימות אינדיקציות לכך שהנאשם צורך סמים או אלכוהול באופן תדיר;
- (8) לעבירות האלימות או המין שביצע הנאשם בבן משפחתו התלוו עבירות איומים בפגיעה עתידית בבן המשפחה⁴;
- (9) התקבל תסקיר שירות המבחן ובו המלצה שלא לשחרר את הנאשם לחלופת מעצר בשל מסוכנותו. להמלצה זו יינתן משקל מכריע, להוציא בנסיבות חריגות במיוחד⁵;
- (10) קיימות אינדיקציות, הנלמדות מטיב העבירות המיוחסות, מחומר החקירה או ממידע מבוסס אחר, כי שחרור הנאשם לחלופת מעצר עלול להביא לפגיעה ממשית בשלמו הנפשי של נפגע העבירה⁶ או בתחושת הביטחון האישי שלו⁷;

⁴ בש"פ 8563/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פס" 10 (פורסם בנבו, 25.12.2013).

⁵ בש"פ 3150/15 מדינת ישראל נ' פלוני, פס" 10 (פורסם בנבו, 12.5.2015).

⁶ ראו לעניין זה בש"פ 3094/10 מדינת ישראל נ' פלוני, פס" 15 (פורסם בנבו, 26.4.2010): "שיקול נוסף עליו יש ליתן את הדעת הוא מצבה של המתלוננת וכיצד יושפע משחרורם של המעורבים לחלופת מעצר. בהחלטות שיצאו מלפני בית משפט זה, נלקח בחשבון, בין יתר השיקולים, גם החשש ששחרורו של נאשם בעבירות מין בכלל, ובעבירות אינוס בפרט, ירע את מצבה של המתלוננת...".

⁷ בש"פ 8814/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פס" 7 (פורסם בנבו, 2.1.2014).

(11) אופי ורמת הסיכון הנשקפים מן הנאשם ועוצמתם, אינם מאפשרים הסתפקות בהרחקתו הגאוגרפית ממוקד הסיכון באמצעות חלופת מעצר;

(12) בנסיבות העניין, שחרורו של הנאשם בערובה כרוך בחשש מפני שיבוש הליכים בשל יחסי הקרבה המשפחתיים בינו ובין נפגע העבירה⁸;

(13) המפקחים המוצעים, מידת התאמתם וכושרם לשמש כמפקחים, אינם מהווים חלופה מספקת ואפקטיבית בנסיבות העניין;

בחינת טיבם של ערבים ומפקחים:

9. ככלל, בעבירות הנדונות, מתעוררים קשיים ייחודיים כאשר המפקח המוצע הוא בן משפחה או קרוב. על כן, בעת חקירתם על נכונותם לפקח ולערוב על שחרורו בתנאים של הנאשם, ייתן התובע דעתו, בין היתר:

(1) מידת מודעותם לעבירות המיוחסות לנאשם;

(2) רמת הבנתם את תפקידם כמפקחים;

(3) מידת הקרבה שלהם לנפגע העבירה ולהשפעה שיכולה להיות לכך על יכולת הפיקוח שלהם;

(4) יחסם לעבירות המיוחסות לנאשם;

(5) קיומה של עמדה מגוננת על הנאשם או מכחישה את המעשים המיוחסים לו;

(6) קיומה של עמדה עוינת או ביקורתית כלפי נפגע העבירה.

בחינתם של כל אלו נדרשת בכדי לעמוד על טיבם של המפקחים וטיב הפיקוח שיש ביכולתם לספק⁹.

10. התובע ייתן דעתו לזכויותיו של נפגע העבירה בהתאם להוראות החוק¹⁰.

⁸ בש"פ 5867/00 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 30.2.2000).

⁹ ראה לעיין זה הנחיית פרקליט מדינה 5.17- חקירת אדם המוצע כערב לתנאי שחרור בערובה בבית המשפט.

¹⁰ ראה לדוגמה, סעיף 10 לחוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001 הקובע כי "נפגע עבירת מין או אלימות שביקש זאת, זכאי לכך שהגופים המפורטים בתוספת הרביעית יידעו אותו על מהלך מאסרו של הנידון, או על מהלך שהייתו של הנאשם או הנידון במשמורת חוקית אחרת בעקבות העבירה...".